

Oponentský posudek na disertační práci Mgr. Silvie Liškové:

Analysis of Factors Affecting Human Preferences and Thus Effort Given to the Conservation of Animal Species

Předkládaná disertační práce se opírá o 4 samostatné články, přičemž tři z nich již byly publikovány a v jednom z nich je doktorandka na prvním místě autorského kolektivu v impaktovaném časopise, čili byly splněny nutné předpoklady pro uzavření doktorského studia.

Je to v krátké době druhá disertace zabývající se emočními preferencemi člověka k zobrazeným živočichům, se kterými jsem měl možnost se setkat. Jestliže v první bylo možno pasovat lidské estetické vnímání do role ekologického antropického faktoru, v této druhé se posunulo studium až k analýze vnímaných obrazců čili dalo by se říci k ekologii a etologii optického vnímání. Tato mini-série studií tedy může sloužit za příklad akademického bádání, kde často hned na začátku není možné dohlédnout všechny konsekvence, ale na konci mohou být získány cenné neplánované souvislosti poznatků. K disertaci mám jen několik poznámek a dotazů:

- 1) Jak vlastně vypadá rozhodovací proces v zoologické zahradě, jací odborníci se podílejí na výběru chovaných druhů. Existuje pak nějaká zpětná vazba o úspěšnosti výběru?
- 2) Byla k něčemu „animal beauty“ našim předkům? Může to být nějaký signál efektivnosti získání potravy - snadnost pozorování a ulovení v porovnání s množstvím získané potravy, případně nejsou ve hře nějaké jiné „pragmatické“ parametry?
- 3) Str. 19, druhý odst. – Co jsou to „beautiful pictures“? To by bylo vhodné upřesnit. Nejsem si totiž jistý, že obraz krásné krajiny, či zvířete způsobí stejnou tepovou odezvu jako obraz potenciálního partnera ať už opačného či stejného pohlaví. Např. u pachového signálu velmi záleží na tom, s čím jsou pachové signály spojeny a mohou to být i vazby podmíněné – pokud jsou to pohlavní stimuly (např. známý parfém), tak se zvýší tepová frekvence jako součást stresové reakce na obavu, jak toto setkání s osobou která jej používá, dopadne. V každém případě jsou to nejrůznější formy stresu, co připravují organismus na to budoucí a nejisté.
- 4) Dlouhodobě má kvalita světla (vlnová délka) velký fyziologický efekt (např. stimulace nebo inhibice pohlavní aktivity atd.). Má barva sama o sobě (bez tvaru, bez asociace s relevantním podnětem) nějaký okamžitý efekt?
- 5) Jedním z velkých přínosů této disertace je rozbor obrázků ptáků, který se zaměřuje na zvyšování či snižování emočního náboje. O podobné podchycení tohoto posunu se např. snažili na začátku 20. století výtvarníci (malíři) při abstrahování barevných ploch a tvarů z obklopující reality. Snažili se rozkrýt určité zákonitosti kompozice barev a tvarů, které by iritovaly, stimulovaly představivost a vedly tak k emočnímu prožitku možná hlubšímu a v čistější formě než při konfrontaci s reálnými objekty. Zmínit je možno např. V. Kandinského, F. Kupku, P. Mondriana.
- 6) Prezentace obrazců s emočním nábojem je výborný metodický figl ke studiu vnímání a schopností řešit kognitivní úlohy. Na obrázcích je snadné měnit cokoliv a zájem testovaného subjektu na spolupráci se může projevit výrazně a bez učení. Předkládaná disertace v tomto směru přináší množství podnětných myšlenek.

Uvedené poznámky a dotazy jsem zformuloval pro osvětlení drobných nejasností a zdůraznění zajímavých souvislostí ale nikoliv pro zpochybnění výsledků. Kolegyně Silvie Lišková, ať už jako vedoucí kolektivu nebo spoluautorka, prezentuje ucelený soubor prací zabývajících se lidskými preferencemi estetických aspektů vybraných skupin ptáků, dává je do souvislosti s úspěšností jejich prezentace v chovných zařízeních a rozkrývá zrakové mechanismy, o které se preference opírá. Převážná většina poznatků byla již publikována v kvalitních odborných časopisech či knižně, což je rozhodující kritérium úspěšné disertační práce. Doporučuji proto tuto práci k obhajobě.

V Č. Budějovicích 8. 9. 2013

Doc. RNDr. F. Sedláček, CSc.
PřF JU v ČB

